

The map displays Syria and its neighbors: Turkey to the north, Iraq to the east, Jordan to the south, and Lebanon and Israel to the west. Major cities like Damascus, Aleppo, Hama, and Latakia are marked. The map is color-coded to show different levels of control and administrative status. A legend in the bottom right corner explains these symbols:

- СИРИЙСКА АРМИЯ / ХИЗБУЛАА / МИНАДЖИ / ИГТК / РУССКИ ЧАСТИ
- ССА / ИСЛАМИСКИ ФРОНТ / ФАЙЛАК АС ШАМ /
- КОНТРОЛ / ЗАСИЛЕНО ПРИСЪСТВИЕ НА АН НУСРА И СЪЮЗНИЦИ
- СИРИЙСКИ ДЕМОКРАТИЧНИ СИЛИ / УРФ /
- ИСЯМСКА ДЪРЖАВА

От Руслан Трад и Александър
Стоянов
Брой 19

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 8.09.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналят се издава с подкрепата на медийната платформа
[КлинКлин](#).

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВнР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

КАК ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА УПОТРЕБЯВА СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ? (ЧАСТ 1)

Подп. д-р Петко Стефанов Димов е служил в различни формирования на българската армия. Бил е главен асистент в Националния военен университет Васил Левски - Велико Търново, завършил е Военна академия "Г. С. Раковски" и Психология във ВТУ Св. св. Кирил и Методи. Понастоящем е главен експерт в канцеларията на Командващия на Съвместното командване на силите. Интересува се от темите за информационната война и в частност влиянието на интернет пространството при формиране на общественото мнение по въпросите на националната сигурност и отбрана.

Използването на социалните медии е абсолютно задължителен елемент в планирането на информационните операции в хибридните войни на съвременния свят. Този факт се отчита дори от терористичните организации, като Ал-Кайда или Ислямска държава в Ирак и Леванта (ИДИЛ, ИДИС, ИД).

От представянето на Ислямска държава в интернет пространството се вижда, че те имат кибер звено с напълно завършена информационна концепция за налагането им като нов бранд. Помислено е за всичко - от създаването на самата обединяваща мюсюлманите идея с нейните символи, като черното знаме използвано от Мохамед през VII век, до привличането на нови последователи в социалните мрежи.

Преди тридесет години, първите поколения терористи на Ал-Кайда използваха за тази цел аудио касети, брошури и срещи на живо, които величаят свещената война срещу неверниците. Днешните терористи си слагат на главата миниатюрната камера Go Pro за запис в екстремни условия и свързвайки ги с WiFi към лаптопа или телефона, могат да предават бойните действия на живо в реално време!

Подходът може да изглежда усъвършенстван, но мотивацията и начините за пропаганда остават непроменени. Основната промяна е в техниката. От момента на основаването си до 2000 година, Ал-Кайда разпространява фетви, речи и други идеологическите послания, предимно под формата на брошури, книги, списания и по-късно на аудио касети. Постепенно медиите се развиват от аудио и VHS касети към смарткарти, флашки и директен ъплоуд в интернет. През

1997 DVD форматът замества всички тези медийни носители, а в последствие е заменен от новите възможности на Интернет.

Джихадизмът прохода направо с персоналните компютри и от матричен текст преминава към Blogger, Facebook, Twitter и WordPress. Освен блогове и социални мрежи, кибер халифатът също така използват онлайн форумите, предимно за видео разпределяне. Допълнително, кибер подразделението на Ислямска държава поддържа портали с файлове, съдържащи PDF, MP3 и видеоклипове на терористични дейности.

Видеоклиповете са любимият формат на терористите, защото те предлагат директното послание и лесно се намират в Интернет. Още повече, че вече има безброй начини да запишете видеото си и веднага да го публикувате в мрежата. Бойците на Ислямска държава избягват ползването на мобилни телефони, за да се предпазят от проследяване. Въпреки това приложенията за смартфони си остават едни от най-лесните начини за записване на информация, която по-късно да бъде обработена.

Докато навремето в организационен план Ал-Кайда беше структурирана от отделни клетки, днес повечето терористи излизат от нелегалност, за да се включат във взводовете на Ислямска държава. Те не се крият и ние наблюдаваме промяна в непрекъснатото афиширане на убийствата им. След като превзеха редица градове с магазини за техника и телевизионни студия, ИДИЛ създадоха цяла медийна мрежа от няколко медийни групи.

Първото широко разпространено ползване на професионални централизирани медийни групи е организирано от Ал-Кайда през 90-те години и структурирано около медията „Ас-Сахаб“. След провъзгласяването на халифата на ИДИЛ през 2014 г. тя започна да губи медийни дялове, защото си остана проводник на политиката на наследника на Бин Ладен – д-р Айман ал-Зауахири.

Днес ИДИЛ има всички атрибути на държавата, включително различни министерства, образователна и здравна система, полиция и армия. Официален говорител и отговорник за медийната политика е Абу-Мохамед ал-Аднани, който е част от Съвета Шура – висшият съвещателен орган на Ислямска държава.

Това говори за важността на информационните операции за командването на терористите.

Така те създадоха нов централен медиен екип, структуриран около собствената им медия „Ал-Фуркан“. Тя ръководи популярния в момента медиен център „Ал-Хаят“ за не арабски връзки и пропаганда, който облъчва страните от Европа. Различните провинции си имат собствени медийни центрове, строго обособени продуцентски екипи, ръководени от „медиен емир“, които дава поръчки за видео клипове с инструкции, носещи официалното лого на Ислямска държава и печата на този емир. Всички подчинени на ИДИЛ джихадистки групи поддържат собствен офис за масова комуникация с екипи за превод, обработка и излъчване.

Тези мултимедийни центрове отговарят за поддръжката на глобална информационна мрежа, като следят и публикуват в определени форуми и социални мрежи.

Медиите „Ал-Фуркан и „Ас-Сахаб“ си остават водещите генератори на публични съобщения. Готовият материал се дава на преводаческите отдели, които превеждат на всички езици и го качват в Интернет. Следват разпространителски отдели, като ИНФОРМ отговарящ за страните говорещи руски език и балканските страни, „Глобал Ислямик Медиа Фронт“, „Ал-Кадисия“ за хинди, фарси и пушу, медията „Фурсан ал-Балах“ се занимава с превод на английски език.

В Ислямска държава създаването на материали е организирано на три нива:

Първото ниво създава репортажи от първата линия на бойните действия, чрез камери, които се прикрепят към тялото, каската или оръжието. Любимата камера на терористите е Go Pro. Поради тази причина, често се качват и неконтролирани от централната власт клипове от първо лице в сайтовете, като LiveLeak.com и Vid.me. Те напомнят кадри от видеоигри, на които бойците шурмуват селища.

Типичен пример за това ниво е един много популярен техен клип, който показва войник, шурмуващ взривена от камикадзе казарма, издирва и застрелва ранените войници с камера, закачена на дулото на оръжието си. Сайта Vid.me не изисква регистрация и въпреки това позволява да качваш лесно каквито и да е видео клипове от компютъра си или от линк.

Второ ниво предоставя поддържащи клипове. Обикновено те се създават от военен операторски екип от двама души без оръжие, които заснемат

обстановката в най-големи детайли. Често се използват за самоубийствени атентати и контрол на извършителите или извършване на екзекуции и даване на втори план.

Трето ниво са професионални новинарски медийни екипи, които произвеждат висококачествени материали, заснети дигитално и в професионално студио с цел манипулация на общественото мнение. Типичен пример са клиповете на „Ал Хаят Медия“.

Целта и сюжета на видеоклиповете публикувани от медийния център „Ал-Хаят“ са съобразени с психиката и образованието на немюсюлманите от Западна Европа. Записите са на идеален английски език, като терористите внимателно подсилват всяко послание с определени ключови думи. Това са ислямски слова, които са познати на вярващите и служат за вербуване на още последователи.

На практика цялата терминология, която ИДИЛ използва, се основава на исляма, без значение в кой край на планетата се излъчва материалът. За немюсюлманите това легитимира образа на Ислямска държава и ги кара да вярват с цялата си убеденост, че движението е напълно представително за исляма, макар на практика останалия мюсюлмански свят да не е съгласен с това.

От своя страна тези клипове предизвикват дискусии около значението, произхода и мотивацията на тези терористи. ИДИЛ участва в тази игра, като бълва още по-голямо количество видео клипове, които объркват западното общество и достигат само до съзнанието на техните последователи. А, както казват, „за всеки влак си има пътници“.

Западните новинарски медии често се фокусират върху посланието за насилие, което представят като кулминация на агресията, а ИДИЛ им го поднасят под формата на видео клипове. Те често имат едно главно послание и включват кадри на брутално насилие или пък дълбока набожност, изпълнена с благотворителност. Във всеки от тях присъства овладян религиозен анализ.

Разпространяват се видео послания призоваващи към изоставяне на настоящия живот на зрителя и семейството в стил присъщ на сектантските методи за промиване на мозъци. Почти всички видеоклипове на Ислямска държава призовават зрителя към имиграция (хиджра) от странните на неверниците и преселване в Сирия, където да се присъединят към Халифата.

Злоупотребата с ислямската история, че Мохамед е предприел хиджра, за да напусне Мека, да се пресели в Медина и да постави началото на исляма, има за цел да отдели вербувания от семейството му. Съвременният призив към хиджра е тайна директива към някого, който да зареже недостойното си съществуване и да докаже, че е предан на ислямската религия.

Ако дадено семейство заподозре, че негов член се радикализира, то би могло да попречи или да се обади на полицията. За това хиджра според ИДИЛ е най-голямото религиозно предизвикателство – никой не бива да спира новия последовател освен Бог.

В действителност, ако са възпрепятствани да напуснат неправоверните страни, вярващите могат да имигрират духом и да заживеят ортодоксален живот в собствените си домове или пък да го крият в сърцата си. Смята се, че убиецът от Сан Бернардино, Саид Фарук и жена му Ташфих Малик, са сторили тъкмо това. Те крият всичко около радикализацията си от техните семейства, практикувайки мисловна хиджра. Дори майката на убиеца не предполага, че двойката се е радикализирала до такава степен, че да зареже шестмесечното си бебе и да извърши масово убийство!

Пропагандата на Ислямска държава може да се раздели на два основни вида, външна и вътрешна.

1.Основната цел на външната пропаганда е да се предизвика „сблъсък на цивилизациите“. Ал-Кайда искаха това да стане постепенно с промяна на съзнанието, докато Ислямска държава показват кръвожадни деяния в рамките на революционна война. Самоубийствените атентати, екзекуциите, разпъването на кръст, се показват с цел да разярят зрителя на западните телевизии и да предизвикат конфликт между Запада и исляма.

Ислямска държава се нуждаят от омраза, ислямофобия, ксенофобия и истерия за да оправдаят образа си на защитници на исляма, а крайната им цел е да асимилират и контролират цялата мюсюлманска религия.

2. С вътрешна пропаганда предназначена за набирането на нови членове и повдигане духа на вече приобщените, се занимават предимно официалните медии на ИДИЛ. Те налага образа на странстващите джихадисти-рицари, които обикалят света, борят се с несправедливостта и всяват ужас у врага. В материалите се залага на картините и образите, като пророка Мохамед, армията на бога (Джаиш Алах) и войните на бога (Джунд Аллах). Тези герои са върнали халифата на исляма и са готови да дадат живота си, за да предизвикат Апокалипсиса, за който говорят пророчествата.

Посланията включват религиозните становища, фетви, обсъждане на закона и проповедите, целящи да накарат гледащия да се почувства виновен за слабостите си, преди да му обещаят избавление в случай, че се отрече от настоящото си битие и посвети живота си на халифата. Ако някой не знае арабски, медията се е постарала да осигури автоматичен превод в стрийминга.

Уеб сайтовете на Ислямска държава са основното оръжие в кибер войната.

Терористите използват всички видове уеб сайтове, блогове, форуми и социални мрежи. Съдържанието е еднообразно, то включва отчет за дейностите в провинциите или неофициални публикации в социалните мрежи.

Един типичен пост включва позоваване на вилаета, които го е създал, изработена по поръчка графика и верига от линкове, чрез която да достигне до колкото се може повече медийни източници. Материалите по принцип се качват на много места, за да може ако някой бъде блокиран заради нарушения, да продължи да се намира в Интернет.

Най-често използваните сайтове от привържениците на ИДИЛ са:

Различни хранилища на файлове като: Arhive.org – хранилище за видео, PDF, MP3 и др., Google Drive, Яндекс Диск, 2shared.com, Easyshare.com, Rapispread.com, filefreak.com, MediaFire – облачен хостинг 50 GB удобен за използване от всички устройства, Soundcloud.com, Openload.co.

Сайтове за споделяне на видео и картинки, като: Youtube, LiveLeak.com, Zerocensorship.com – към момента е може би един от най-богатите на видео екзекуции и изображения на ИДИЛ, heavy.com – изображения и видео, videopress.com, Dailymotion.com, Vid.me, Sedvid.com – за мигновено качване, izlesene.com и други⁷.

Един от най-използваните от джихадистите сайтове е Justpaste.it, който дава възможност на всеки да споделя свободно съдържание в рамките на секунди, напълно безплатно и без да се изисква регистрация. Просто отивате на заглавната страница в justpaste.it, качвате текст, снимка или видео, натискате бутона „публикувай“ и готово. Остава ви да въведете получената връзка от каченото съдържание в Twitter или друга социална мрежа.

Justpaste.it е създаден през 2009 г. от Mariusz Zurawekсе, който работи по сайта от дома си в Полша, но използва уеб хостинг от немската фирма Hetzner. При търсене на DNS локацията се показва, че е в Калифорния до 2015, а в момента не може точно да се намери поради използването на облачната услуга CloudFlare7. През 2014 г. джихадистите започнаха да публикуват в него голям брой снимки и клипове на екзекуции и стана ясно, че Justpaste.it се превърна в основна част от медийните операции на Ислямска държава. Антитерористично звено на Лондонската полиция помоли собственика да премахне публикациите, но той отказа. Към декември 2015 хостинг компанията се опита да го принуди да включи регистрация в сайт, защото натоварвал сървърите и тогава се принуди да изтрие част от джихадисткото съдържание. Това принуди Ислямска държава да започне да създава свой собствени уеб сайтове.

Един такъв сайт беше **Manbar.me**, който в рамките на първите два дни от създаването си получи 7 308 преглеждания. Въпреки новите сайтове, в justpaste.it остава и до ден днешен много от джихадисткото съдържание, а освен това предлага отворен код, с който може да си направите собствен сайт копие на justpaste.it. Такъв сайт беше **Nasher.me**, което на арабски е „издател“. Обикновено домейните на техните сайтове са защитени от CloudFlare, както и информация за техните собственици е скрита при проверка с Whois. Често ислямистките програмисти забраняват достъпа на ботовете до сайта. Около февруари 2016 г. от Ислямска държава започнаха да използват подобни платформи, като Sharetext и PasteMaker.

На Балканите един от основните сайтове-майки за разпространение на информация, беше създаденият от косовските джихадисти **hilafeti.wordpress.com**. В него по два пъти на ден се предоставяха новини от развоя на бойните действия. Почти всеки ден се публикуват материали със снимки и видео от изпълнение на присъди, предоставят се инфографики и аудио файлове. Публикувани са редица писания и фетви, както и всички броеве на списание „Дабик“. Естествено горенаписаните сайтове нямаха дълъг живот и бяха репортвани от групи от рода на Анонимните. След като WordPress забрани достъпа до hilafeti.wordpress.com, джихадистите прибегнаха до стария номер с добавяне на цифричката 1 към името hilafeti1.wordpress.com и сайтът просъществува някъде до средата на 2016 г.

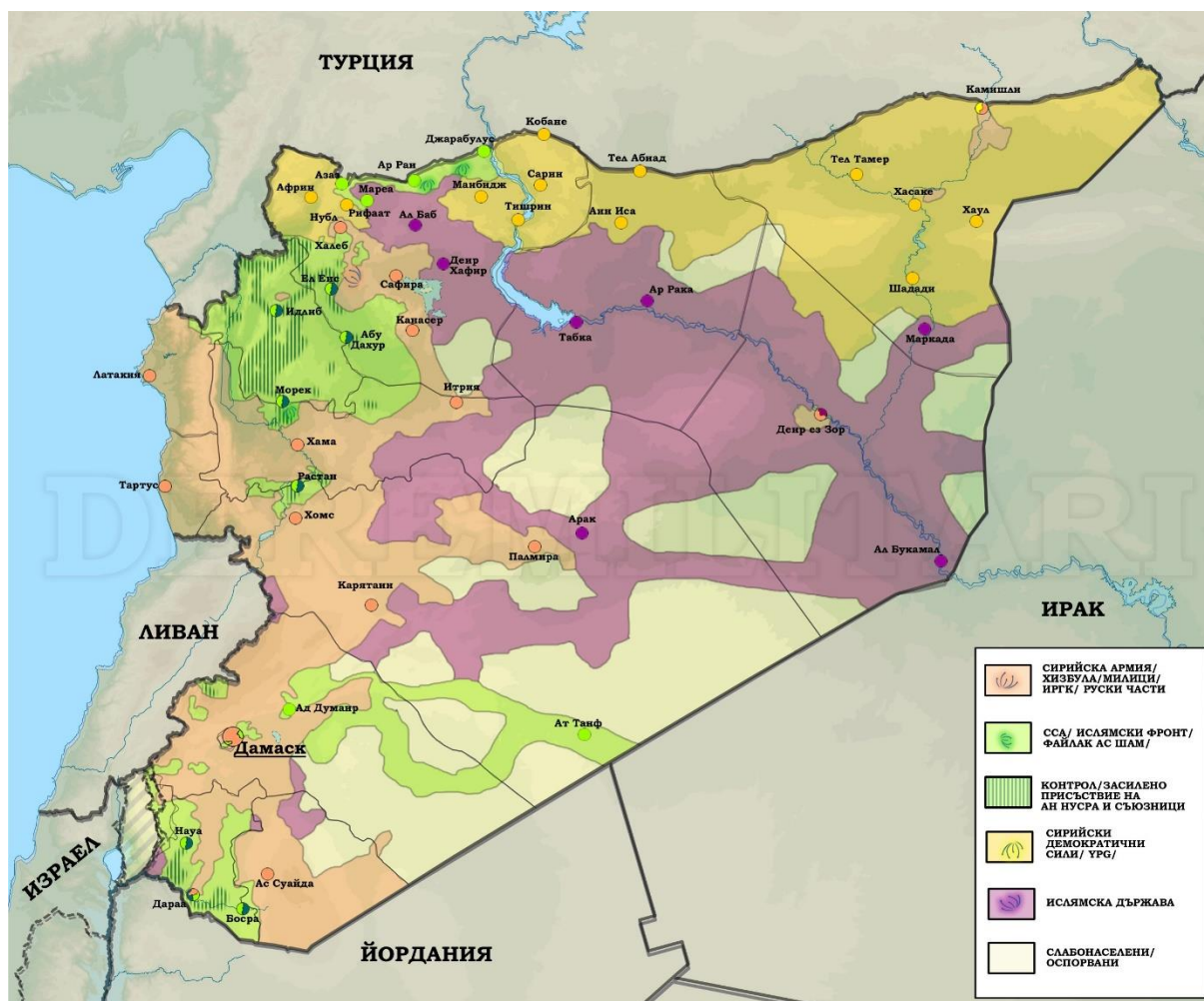
Днес ИДИЛ имат нова тактика. Създават сайтове от рода на **hilafettakip.tr.gg**, в който са изброени различните им медии по вилаети (райони, уалияти) и се публикува само заглавната снимка на дадения клип, за да не нарушават правилата на сайта, а под тях се поставят връзки към няколко места, в които е качен клипът или картинката.

Най-често всеки клип се качва едновременно в Google Drive, Arhive, Vid.me, Dailymotion, Sandvid, Youtube, Izlesene.com, Vimeo, Яндекс Диск, Openland, Facebook и Twitter. Така ако изтрият съдържанието на едно място, посетителят може да го намери на друго без да се нарушават правилата на сайта, в който всеки може да си направи собствен акаунт. Прави впечатление, че картинките са направени професионално и с високо дизайнерско качество.

Друг сайт, който съществуваше до 14 август 2016 беше **amaaqindonesia.tumblr.com.**, но от Tumblr също ги трият. В него се публикуваха висококачествените инфографики на „Амак Медия“, които най-често дават отчет за извършените атаки през месеца. Имаше и богат снимков материал за различни събития, като например снимки на руски войници участвали в бойните действия в Сирия.

Очаквайте в брой 20 Част 2!

СИТУАЦИЯТА В СИРИЯ

Стратегическата гатанка „Сирия“

Александър Стоянов

През последните четири години, в които гражданската война в Сирия се проточва сякаш в безкрай, а фронтовите линии се влачат напред назад из оспорваните територии на север и северозапад (основно) и югозапад (в по-малка степен), повечето странични наблюдатели изпитват трудност да проумеят логиката на този кървав конфликт.¹ За обикновения човек, който не се е занимавал да

¹ До намесата на Ислямска държава през 2012г., войната в Сирия бе далеч по-праволинейна.

задълбочи познанията си в същността на конфликта, Сирийската гражданска война изглежда като хаотично меле между изтощени кавгаджии, нито един от които не може да нанесе решаващ удар, с който да нокаутира своите опоненти. Погледнати от страни, провежданите офанзивни изглеждат елементарни, планирани най-вече с лаицизъм и късоглед фанатизъм. Определена група или групи, участващи в конфликта се засилват в дадено направление, достигат до където могат, след което, обикновено, губят половината от това, което са завзели. Опонентите им повтарят техния ход и в крайна сметка, няколко седмици по-късно, фронтът пак е там, където се е намирал в началото.

Това праволинейно тълкуване може да ви отведе в доста погрешна посока. Войната никога не е проста в логическа перспектива, а гражданските войни следват своя собствена специфика, като реално няма две еднакви. Това се дължи на редица фактори, чието разбиране ще ви помогне по-лесно да схванете същността на сирийския конфликт и да си отговорите на някои от въпросите, които несъмнено изникват в съзнанието ви, докато следите военните действия.

Съюз по сирийски

Повечето хора, включително и голям брой „експерти“ допускат една доста сериозна грешка – бъркат временното координиране на усилията с трайни съюзи. След това надграждат заблудата, тълкувайки съюза като непременно идеологическо приравняване на различните страни в него. Най-просто казано, за масовата аудитория, както и за онези „експерти“, които продават мнението си на определена кауза, всички хора, използвали оръжие редом до бойци от Фронта Нусра (*след промяната на името през лятото: Джабхат Фатах ал Шам*) са непременно джихадисти и редови членове на Ал Кайда в Сирия.² Същото важи и по отношение на по-умерените (*спрямо Ал Кайда*) групи и бойците от Свободната сирийска армия (ССА), които си взаимодействат като в провинция Дара'а, така и в провинциите Халеб (Алепо) и Идлиб.

Взаимодействието между отделните сегменти на ССА и различните военно-религиозни структури като Ахрар ал Шам и Ислямски Фронт не означават непременно, че тези фракции са

2 Промяната на името (28,07,2016г.) породила най-различни тълкувания и интерпретации за бъдещето на Нусра. Официалната позиция на международната общност е, че смяната на името не отменя същността на организацията и отношението към нея остава същото – като към терористична група. Виж например тълкуването на CNN - <http://edition.cnn.com/2016/08/01/middleeast/al-nusra-rebranding-what-you-need-to-know/>

съгласували своята идеология или че имат едни и същи идеи за бъдещето.

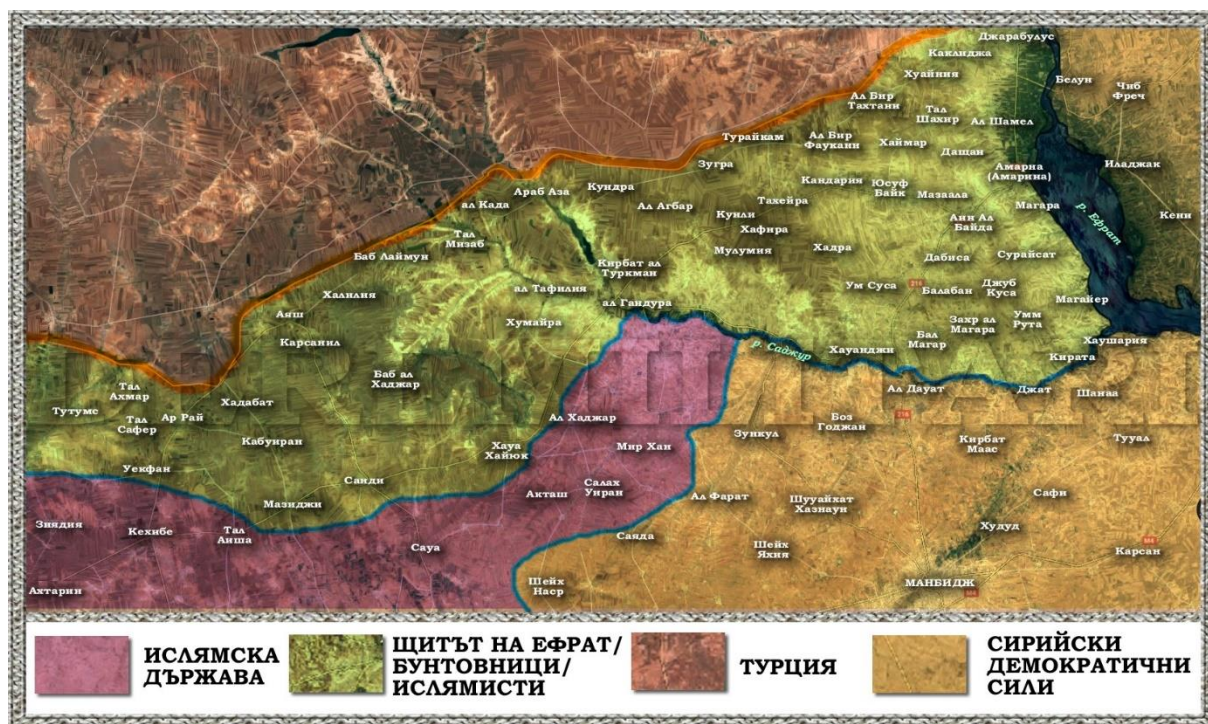
За да не бъде обвинен в едностранчивост, бързам да дам и пример „от другата страна на барикадата“. Сирийските правителствени сили (СAA – Сирийска арабска армия), организацията Хизбула (призната от някои западни държави, в това число и САЩ за терористична) и паравоенните милиции от Националните сили за отбрана (НСО), съвсем не са единодушни в своите идеологически позиции. Нещо повече, за разлика от бунтовническо-ислямистките части, където сунизмът е основната конфесионална деноминация на исляма, в „лагера“ на Асад съществува нелеко съжителство между сунитски и шиитски елементи, макар последните да преобладават значително, особено с оглед включването на Иран и неговата дясна ръка в региона – Хизбула – както и с афганистанските наемници, обединени в батальона Фатамийюн. Това не означава, че сред правителствените сили не съществуват търкания и противоречия. Така например, Сирийската национал-социалистическа партия едва ли споделя същите идеологически възгледи за бъдещето на страната, каквито се промотират от верните на Иран контингенти.³

Това, което най-общо трябва да разберем тук, е че краткосрочните военни ангажименти са далеч по-важни от дългосрочните идеологически противопоставяния вътре в самите фракции.

Това се дължи най-вече на факта, че войната не приближава към никакъв видим край, който да провокира отделните фракции по-концентрирано да следват своите идеологически доктрини. Противопоставянето между относително сходни по цели структури от всяка от двете страни, без която и да е от тези главни фракции – правителство и опозиция, да взима превес означава, че на локално ниво томахавките ще бъдат заровени временно, поне докато по-големия враг не бъде победен. Това означава, че съюзите между отделните фракции на терен ще продължат да съществуват, въпреки непрекъснатите търкания помежду им.⁴

3 Отделно съществуват латентни противоречия между сирийските милиции в НСО и чужденците, сражаващи се на страната на Асад, осигурени най-вече от Иран и докарвани от Централна Азия и Афганистан в частност.

4 Обърнете внимание на появата на фракционализъм в сирийските сили, сражаващите се редом с кюрдите (Лиуа ал Тахрир), както и в тези, подпомагащи „Щитът на Ефрат“ и турската интервенция. Противоборства се появиха и между отделни ислямистки структури в Идлиб и местни, по-демократични фракции.

Карта на района около град Джараблус и турско-сирийската граница, където започна интервенция на турската армия в подкрепа на няколко бригади и формации в състава на Свободната сирийска армия. (8 септември 2016)

На война отиват децата и чужденците

Разтеглянето на конфликта във времето (*вече пета година, без оглед за скорошен край*) означава, че все по-малко са онези бойци, започнали сраженията през 2011г. Огромният брой бежанци и високата смъртност (*над 350 000 души до сега*) сериозно ограничават възможностите на фракциите да попълват празнините в редиците си.⁵

Допълнителна пречка пред вербуването на нови кадри е фактът, че нито една от фракциите не контролира твърде голям дял от страната. Най-голям процент от населението е съсредоточен във „владенията“ на правителството, но въпреки това военните около клана Асад все по-често прибегват до наемането на бойци отвън. Това се дължи както на възможността за подсигуряване на хора

⁵ Оценките за смъртността варират между 350 и 500 000, бежанците са над 4 500 000, а вътрешно разселените и нуждаещи се от хуманитарна помощ – между 9 и 11 000 000. В началото на войната, страната имаше население около 23 000 000, които спаднаха на 17 950 000 (по данни на ЦРУ), като тази цифра намалява непрекъснато. През 2014г., мъжете на възраст между 15 и 55 години – основните сражаващи се - са били около 5 200 000 (http://www.indexmundi.com/syria/demographics_profile.html)

с някакъв опит, така и на нуждата да се щади населението от контролираните от режима земи.

Не е тайна, че набирането на населението в армията, не винаги в съгласие с волята на хората, е една от основните причини за бягството от страната, не само сега, но и през последните четири десетилетия.

За да държи местното население спокойно, за правителството излиза по-изгодно да размени спокойствието в своите владения срещу плащането на пари за чуждестранни бойци. Паралелно с това, **драстично е намалял броят на мъжете в подходяща възраст** (виж бел. 5), които да бъдат записани в редиците на армията. Наборът на нетренирани младежи и мъже също така е пречка пред друга жизненоважна нужда на правителствените сили – необходимостта от бързо разполагане на боеспособни сили по множеството фронтове, върху които са разпръснати усилията на Дамаск. Обучаването на нови войници ще отнеме ценни месеци, в които броят на разположени по фронта бойци може да се окаже решаващ за изхода на конфликта.⁶

Този критерий стана още по-значим с намесата на Турция във войната, както и със засилващото се влияние на НАТО, което се усеща в действията на Сирийските демократични сили (СДС). Стратегическите и тактическите императиви налагат режимът да мобилизира възможно най-голям брой боеспособни контингенти, които да консолидират владенията на правителството и да подсилят контрола над основните градове – Хама, Хомс, Халеб, Деир ез Зор, Дамаск и Дара'а преди покровителите на режима – Русия и Иран - да договорят някакво стабилно примирие със Запада. Подобно примирие ще начертае бъдещето на страната именно на базата на това коя фракция кои територии държи при прекратяване на бойните действия.

В опозиционния лагер, необходимостта от нови войници се решава по друг начин. Отделните малки фракции нямат нито ресурсите, нито връзките, достъпни за правителството в Дамаск, за да си подсилят наемници в мащабите, достъпни за режима.

Това не означава, че сред бунтовниците и ислямистите няма наемници, а че техният дял е значително по-малък в сравнение с правителствените сили. Необходимостта от нови бойци се

6 Всеки, който следи конфликта в Сирия, знае колко много неща се изменят в рамките на тримесечие. За проследяване фронтовите линии и техните изменения виж - <https://historyofwars.net/maps/iraqsyria2014-2016/> на български.

попълва най-вече чрез доброволци, идващи от страната или чужбина по различни канали.

Всяка организация и бригада има своите канали за набавяне на новобранци за своите редици. Подобно на Сирийската арабска армия, палитрата от опозиционни фракции също не разполага с необходимото време да обучава своите нови кадри. Това означава, че голям брой младежи, на възраст под 22 се озовават на фронтовата линия без да са преминали почти никаква подготовка.

Както показват снимките от последните офанзивни на ССА и СДС по фронта на р. Ефрат, голяма част от бойците са едва навършили 16, а настоящата операция е първият им по-сериозен боен опит. Това, което ги поддържа във форма, е активната подкрепа на турски, американски, британски и вероятно френски и германски спец части, които ги наставляват и насочват по време на офанзивите. Подобна е и картината в про-правителствените НСО, където ветерани от Хизбула, ирански офицери и бойци от Революционната гвардия и руски войници се използват за да консолидират около себе си големия брой неопитни и слабо тренирани доброволци.

Стара максима във войната е, че за да е адекватно нивото на една бойна формация, поне един на всеки пет редови бойци трябва да е ветеран. С оглед разположените по фронтовете сили, реалната пропорция е далеч от желателната. Каквито и да са размерите на чуждите професионални контингенти в Сирия, техният процент е относително малък спрямо общия брой войници.⁷

По-голямата част от сражаващите се в момента, са слабо тренирани доброволци, които бавно трупат опит с всяка следваща кампания. От старата армия, съществувала в Сирия до 2011-та година, не е останало много.

Над една шеста шеста бяха убити, мнозина напуснаха своите части и се присъединиха към опозиционните сили през 2011-12 г., а други просто избягаха от страната.⁸ В последствие, след зимата на 2012-13 г., правителството започна

7 Русия разполага с поне 5 000 военнослужещи в Сирия (от които 1000 са наемници) (<https://wayback.archive.org/web/20151108215752/http://www.reuters.com/article/2015/11/08/us-mideast-crisis-syria-russia-idUSKCN0SX0H820151108>); Турция е ангажирала около 450 бойци (<http://www.cagdasses.com/guncel/49661/operasyona-450-asker-katildi-15-bine-cikabilir>) САЩ нямат официални данни за своя контингент в Сирия, но вероятно става дума за около 200 души; Иран разполага с около 5 000 бойци и още 10 000, сражаващи се за Хизбула.

8 Около 55 000 са убитите сирийски войници (към май, 2016г. - <http://www.syriaahr.com/en/?p=46478>); В момента, армията разполага с около 125 000 (според последните надеждни данни - <http://www.nytimes.com/2015/04/29/world/middleeast/an-eroding-syrian-army-points-to-strain.html?referrer=>

бавно да възстановява своите сили, възползвайки се от борбата между бунтовниците и Ислямска държава. Армията бе нарочно изтеглена от определени фронтове, а в състава ѝ бяха набирани все повече представители на верните на Асад общности, като по този начин се стабилизира цялостния морал.

Възможността за използване на тренировъчни бази и по-добро снабдяване даде отражение и след 2014 г. сирийската армия започна да си връща загубените позиции в определени части на страната. Въпреки това, армията на Дамаск е далеч от критериите за ефективна бойна сила. Битуващата заблуда за ефективността на блискоизточните армии от преди революциите вече бе разбита неколкратно както в Сирия, така и в Ирак, Либия и Йемен. Огромните бюджетни разходи за отбрана не означават автоматично, че похарчените пари са претворени във военски качества и ефективност. В този смисъл, САА не бива да бъде съдена прекалено строго спрямо своето ниво от преди 2011г. Въпреки всички тези предимства, САА не успя да достигне някакво адекватно ниво, което да ѝ позволи да обърне хода на войната. Нещо повече, през 2015-та година, оцелелите бунтовническо-ислямистки сили, натрупали значителен опит и подсилени с оръжия от САЩ, Великобритания и Франция, успяха не само да спрат натиска на Ислямска държава, но и да започнат поредица от офанзивни срещу правителствените сили в провинциите Хама, Хомс, Идлиб и Дара'а. Едва след включването на Русия във войната през септември 2015г., повторното дезинтегриране на САА бе предотвратено, а московските инструктори се заеха да преформатират отделни правителствени бригади, като например Тигрите, Ястребите и Леопардите.

Днес, година по-късно, ефективността на САА не изглежда твърде подобрена и отново активната намеса на Русия и Иран бе необходима за постигане на ключовата блокада на Халеб в началото на август 2016.

Положението при бунтовниците и ислямистите също се измени значително. След колапсът, предизвикан от намесата на Ислямска държава, опозицията успя да стабилизира своите позиции през 2014 г. и да премине в бавно контранастъпление, направлявано и материално подпомагано от Запада. Тук, ясно пролича двойната политика на САЩ, които буквално разделиха Северна Сирия на две половини. **В западната**, Вашингтон финансира опозиционни групи, които да се сражават с правителствените сили, Русия и Иран, **а на изток** – субсидира предимно курдските отряди на СДС за борба с Ислямска държава. Очаквано, САЩ работят за своя имидж, залагайки на медийно отразяване най-вече на източните си инициативи. Именно там оперира основно и тяхната

коалиция Operation Inherent Resolve. Това не означава, разбира се, че на запад нищо не се случва. През 2015 г., обаче, САЩ преживя няколко неприятни изненади по отношение на спонсорираните от тях групи в провинция Халеб, което доведе от по-тесните и конкретни преговори с Турция, които, в крана сметка, доведоха до интервенцията от страна на Анкара през август 2016г. Съвсем друга тема тук е доколко тази интервенция е свързана и с конкретни руски интереси в Сирия.

Това, което е важно да запомним за сражаващите се в различните фракции бойци е, че в голямата си част те са с относителен или малък боен опит и не могат да оперират на нивото, на което действат професионалните армии в Европа, САЩ или Русия.

Ако трябва да бъдат категоризирани като ефективност, най-добрите бойци в Сирия са тези на Великите сили, следвани от бригадите на Иран и Хизбула и едва след това от двата сирийски лагера – опозиция и правителство. Фактът, че над 80% от сражаващите се принадлежат към най-неефективните военни формирования ясно подсказва, че конфликтът навлиза във фаза, където човешкият ресурс ще става все по-ценен, а всяка от страните ще се стреми да пази бойците си достатъчно дълго, за да получи повече ветерани в редиците си.

Играчки за възрастни

Трети важен фактор за разбирането на сирийския конфликт, е нивото на въоръжението, което двете страни използват. Ако към началото на войната (2011 – 12 г.), опозиция и правителство оперират най-вече с онова, което се намира във военните складове (най-вече руска продукция), днес в Сирия на въоръжение е буквално всичко.

Кадри от различни фронтове показват, че бойците използват както най-новите видове автомати и картечници, така и образци от Втората световна война.

Богатата палитра от оръжия се допълва от самоделна артилерия и бомби и различни хитроумни модификации на цивилна техника (*най-вече джипове Тойота*). Гражданската война се превърна в тестова площадка за различни оръжейни магнати, които използват отделните враждуващи страни за да създадат портфолио на своята продукция. Това създава изключително много

препятствия пред планирането на конкретните операции на тактическо ниво, както и на изграждането на по-дълготрайна логистична картина за отделните въоръжени сили.

Макар калибрите и мунициите да са относително стандартизирани, отделните фракции все пак изпитват трудности, когато една фирма им продава автоматите, а друга – патроните.

Недостигът на оръжие и муниции е хроничен проблем за враждуващите страни и най-вече за опозицията, която разполага с далеч по-ограничен капитал за закупуване на техника, стрелково оръжие и боеприпаси. Финансовите ресурси на Асад също са значително изчерпани и, макар и в по-малка степен, правителството също разчита на щедри дарения от Москва така, както опозицията се надява на Вашингтон, Лондон и Берлин. Тема, за която по-малко се говори, е количеството оръжие, доставяно от Китай за Сирия в рамките на цялостния стремеж на Пекин да наводни пазарите на Азия, Африка и Южна Америка със своя продукция.

До скоро, голяма част от бронираната техника, използвана на терен, бе част от наследството на Студената война, като Т-72, използван и от ССА, и от САА, и от Ислямска държава бе най-значимия танк, опериращ по фронтовете в Сирия. През последната година, на въоръжение навлязоха доста по-модерни возила, сред които впечатление правят Т-90 и Леопард-2, като последният тепърва ще навлиза в употреба, благодарение на турската интервенция.

Въпреки това, голяма част от бронираната техника остава относително стара и следователно, е лесна мишена за по-модерните противотанкови снаряди, с които сирийската опозиция се снабдява в относително големи количества, най-вече от Германия. Парадоксалното е, че опозиционери наскоро използваха руски противотанков снаряд за да ликвидират руски танк, опериращ в състава на про-руските правителствени сили. По подобен начин, пленени от Ислямска държава американски противотанкови средства, бяха използвани срещу американски танкове, служещи на американски съюзници.

Възможността за адекватен контрол над оръжейните потоци, доминирани от черния пазар и нелегалната частна инициатива на големите оръжейни магнати (*дори в разрез с наложените международни санкции*), води до една откровена непредсказуемост, която пряко засяга възможностите за планиране и действие на отделните фракции.

Лекотата, с която бронираната техника се унищожава при открити сражения, както и изключително ниската ефективност на въздушните удари в решаването

на ключовите сражения *(които се водят основно в градски условия)*, създава истинска енигма пред военните теоретици както в Сирия, така и извън страната. Изглежда, технологичният напредък е изпреварил с десетилетия реалностите на Сирийската гражданска война, която доста повече напомня на конфликт от 1970-те години, както в техническо, така и в тактическо отношение.

Тактиката и стратегията между желаното и ВЪЗМОЖНОТО

От векове, за стратежи и генерали съществува необходимостта да балансират между плановите максимум и реалностите на военните действия. Няма война, която да се провежда без предварителен, най-общ план, който да очертава основните начини на действие при вероятно развитие на обстоятелствата. Обратно в реалността, както е казал Мърфи, дори най-добрият план става невалиден след изстрелването на първия куршум.

Противно на общите наблюдения, офанзивите, водени в Сирия не са хаотични начинания на „юруш“, а са предварително планирани операции, които преследват ясна цел, набелязвайки етапите за нейното планиране.

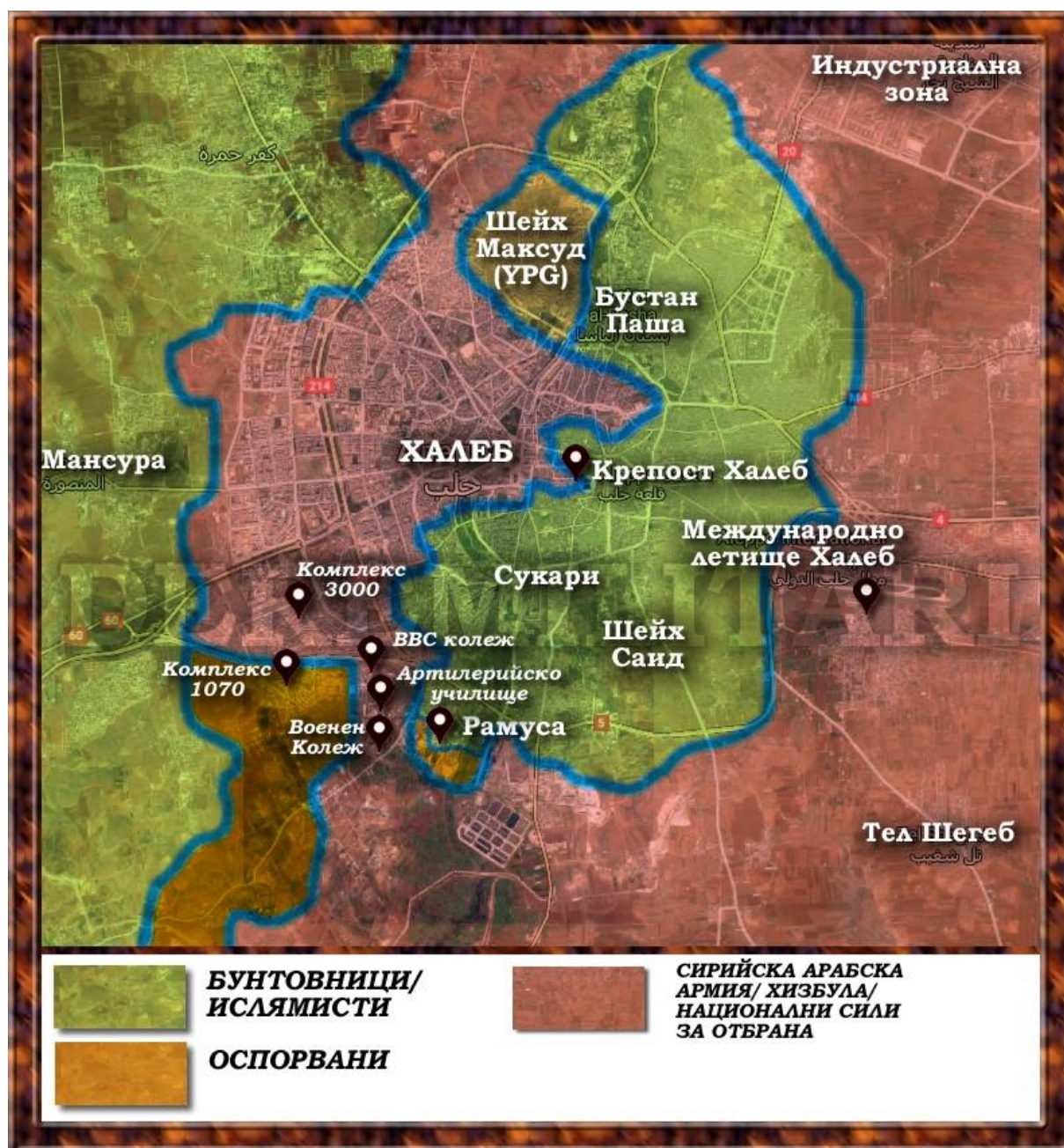
Такава беше офанзивата на САА източно от Итрия, такава е и бунтовническата операция срещу Хама, както и битката за блокиране на Халеб. Проблемът е, че веднъж започнала, операцията ве подчинява на твърде много неизвестни величини. Отношението на местното население към настъпващите сили, действията или липсата на такива от страна на противника, интервенцията на вражеска авиация в хода на настъплението или забавянето в помощта, обещана от съюзниците са все неща, които могат да опропастят всяко настъпление.

Надценяването на способността на войниците да продължат напред, както и колапсът в морала по време на ожесточено сражение или отчаяна отбрана също са ключови елементи, определящи развоя на събитията. Многократно сме ставали свидетели на отбранителни или настъпателни линии, които колабират пред вражеския натиск, макар, на първо време, той да не изглежда значителен. Това се дължи колкото на лошата тактика, толкова и на факторите, изброени по-горе – младите и неопитни войници или внезапната употреба на оръжие, което надминава като качество противниковото.

Наличието на голям брой цивилни в много от секторите на бойните действия също затруднява разгръщането на армията и претоварва

местното командване с твърде много казуси, с които се сблъсква след началото на операцията.

Така например, в Халеб може да изглежда логично срутването на определена сграда с цел подсигуряване на по-добър достъп до дадена цел, но нещата се променят, когато разбереш, че в сградата са се укрили семейства, предимно жени и деца. Като оставим на страна обикновената човешчина, антагонизирането на местното население посредством избиването на цивилни, е най-лесният начин за една армия или фракция да загуби не просто позициите си в даден квартал, а и цялото селище.

Разпределение на контрола на терен в Халеб (Алепо) към 8 септември 2016.

Цяла отделна студия би била необходима за да се обясни ключовата роля на местното население в цялостния процес на военните действия в селищата, както и значимостта на тяхната подкрепа за тази или онази фракция в конфликта. Тук е достатъчно да отбележим, че подобно на Ирак, в Сирия има достатъчно примери за това как самото население на дадено селище прогонва определена фракция от него, без наличието на бойци от противниковата страна.⁹

Не бива да се подценява и ролята на племената и клановите, без чието съгласие нито опозицията, нито правителството биха могли да контролират определени части от Сирия.

Тези родово-кланови структури де факто контролират цели квартали в големите градове и дори цели територии в пустинните райони, и само и единствено чрез тяхното посредничество, някоя от воюващите страни може да се надява на реален контрол в зоната или на възможност за разгръщане на своите действия.

Не бива да се подценява и трудността при координиране на многобройните фракции в състава на отделните, по-големи „лагери“. Недобрата стиковка между бунтовниците многократно е проваляла техни офанзиви в Северна Сирия, като същото важи и за про-правителствените сили. Водената от САЩ коалиция се сблъсква със сериозни проблеми в координирането на действията на кюрди и сирийски бунтовници източно от р. Ефрат. Що се отнася до северозападния сектор, където оперират и джихадистите от Нусра, обявени за враг от САЩ, но подкрепяни или поне толерирани от местните милиции, ситуацията изглежда кошмарна в комуникационен план.

Про-правителствените сили също не са имунизирани от разминавания, особено между чуждестранните структури, покровителствани от Иран и местните сирийски милиции, за които чужденците не винаги са най-добри приятели. Провалът на множество локални офанзиви около Палмира и по-сериозните неудачи около Итрия, са ясно свидетелство за тази тенденция.

Pecunia non olet

Всеки, опитал се да извади икономиката от войната и войната от икономиката, е обречен да се провали в своя анализ. Гражданската война в Сирия е колкото политически, толкова и икономически конфликт, в който са заложени милиарди долари, акумулирани посредством легална, полулегална и

9 Най-мощният пример за това е Мосул, където местното население прогони иракската армия и се присъедини към Даяш през 2014г.

нелегална търговия с антики, петрол, оръжие, дрога, хора, превозни средства, енергийни ресурси, информация, услуги и дългове и какво ли още не.

Всяка фракция в конфликта е затънала в нелегални сделки, осигуряващи сериозни проценти от общия приход на организациите.¹⁰ Отделно от прилива на външни дарения, най-вече от Залива, бунтовническите фракции търгуват или посредничат при изнасянето на антики и ресурси или трафика на определени стоки през тяхна територия. Същото важи и за правителствените сили, които продават петрол на *черния пазар*, както и оръжие, а техните представители на терен лесно си затварят очите за трафика на хора и стоки от и за Сирия.

Появиха се достатъчно свидетелства за това, как бунтовници, правителство и Ислямска държава са замесени в порочен икономически триъгълник, доминиран от финансовите интереси на местно ниво, които са далеч по-определящи от основната военно-политическа линия по върховете.

Отделно от това, тези малокалибрени брокери са използвани като поставени лица от големите играчи, които се стремят да замаскират своите следи, измивайки си ръцете в кръвта и почтеността на своите местни протезети.

Въобще, системата на покровителство (англ. - patronage, в древен Рим – clientela), е изключително важен стожер на политическия и военен ред в Сирия и останалите части на Близкия изток още от средните векове (*системата окончателно е развита в рамките на Османската империя и султанатът на мамелюците*). Именно тези сложни мрежи от икономическо, политическо и военно съ-подчинение, са реалните градивни камъни на сирийската гражданска война. В своята дълбочина, тези взаимовръзки са така дълбоки, че ще е необходима перспектива от поне две десетилетия, за да могат специалистите наистина да вникнат и да обяснят тяхната същност. Важното тук е да се разбере, че развойт на определени операции и сражения зависи не само от качеството на действащите сили, но и от договорката на местните лидери, както от страна на враждуващите фракции, така и от местното население (*клановете за които споменахме*).

Включването на големите държави и доминиращите ги военни консорциуми е допълнително препятствие пред трайното разрешаване на конфликта. Влиянието на оръжейното лоби в Москва, Вашингтон, Лондон и Техеран не бива да се подценява. Без да навлизаме в конспиративни теории,

10 Р. Трад – България, мъгливият участник в международния трафик на антики (https://www.actualno.com/columnist/article/1048/author_id/74) Р. Трад – Има ли война, има и бял прах (https://www.actualno.com/columnist/article/1044/author_id/74)

ясно можем да заявим, че производителите на оръжие във всяка една страна са ключов икономически и политически партньор за управляващите и тяхната финансова подкрепа е причината в следствие оръжейното лоби да може да оказва ефективен натиск върху външнополитическите решения на своите приятели...или клиенти.

Епилог

Тази статия по никакъв начин не изчерпва или разкрива цялата палитра от фактори, които влияят на развоя на Сирийската гражданска война (2011-). Целта ѝ е да насочи вниманието на читателите към едни по-рядко и по-повърхностно дискутирани проблеми, които в същността си съдържат разковничето към правилното тълкуване на сирийския конфликт.

Българската аудитория често е изкушена да приема и прилага повърхностни оценки за случващото се не много далеч от нас. Безкритичното предоверяване на про-западни и про-руски медии прави мечешка услуга на обществото и води до изграждане на погрешни представи за същността на един от най-важните действащи конфликти в света днес.

Нуждата от по-правилно разбиране на етническия и регионален фактор в развитието на бойните действия се допълва от необходимостта от правилна оценка на икономическите императиви, които нерядко превишават по значимост военно-политическите парадигми на войната. Сирийското местно население – клановите в градовете и племената в провинцията са непреодолима военна, социална, икономическа и политическа преграда пред големите фракции и тяхната роля за развитието на Сирийската гражданска война тепърва ще се оценява по достойнство.

Статията пропусна да обърне внимание на третия ключов играч в конфликта – Ислямска държава - но това бе направено съзнателно с оглед на грамадния обем, който настоящия текст трябваше да придобие. Статии по темата има в изобилие, най-вече на чужди езици, но авторите на De Re Militari са се постарали да предоставят на българската аудитория достатъчно материали и на родния ни език.¹¹

11 А. Стоянов – Географията като основен фактор във войната в Сирия и Ирак (Част I - <http://clubz.bg/15683-geografiqta-osnoven-faktor-vyv-vojnata-v-siriq-i-irak> и Част II - <http://www.clubz.bg/15685-geografiqta-osnoven-faktor-vyv-vojnata-v-siriq-i-irak-ii-chast>); А. Стоянов, „Как воюва Ислямска държава“, Военна История, 13, 2015г., 63-71; Р. Трад – Ислямска държава не може да бъде спряна с въздушни удари (<http://bnr.bg/post/100584623/ruslan-trad-islamska-darjava-ne-moje-da-bade-sprana-s-vazdushni-udari>); Р. Трад – Рано е да слагаме ИД на смъртния одър (https://www.actualno.com/columnist/article/1092/author_id/74)

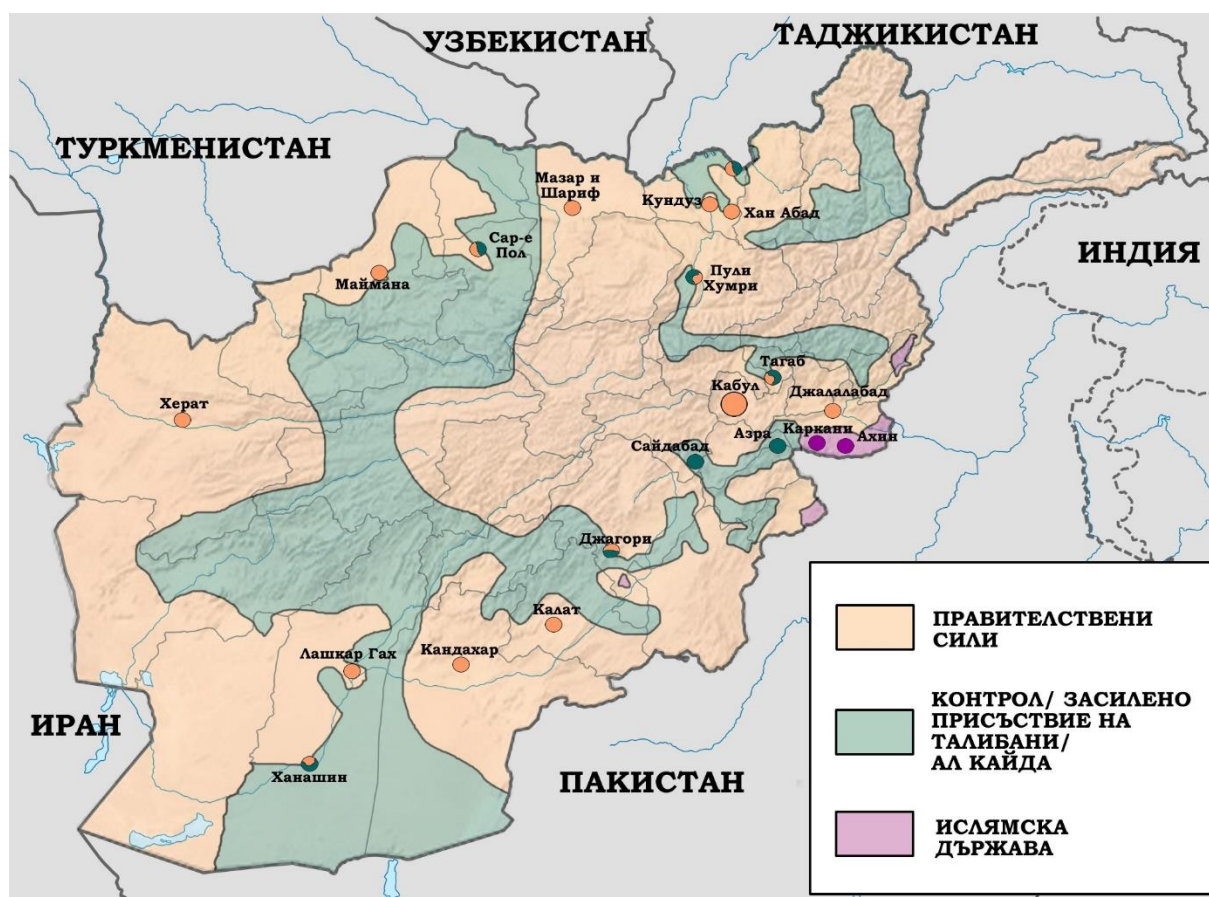
Това, което е важно да се отбележи тук е, че Ислямска държава напоследък е опасно пренебрегвана от експерти и общество, вторачили се в действията на САА около Халеб и интервенцията на Турция.

Джихадистите от ИД все още имат скрити козове в ръкавите си и тепърва, за съжаление, ще има поводи да дописваме историята на тяхното съществуване и да обясняваме причините за техните успехи и издръжливост. Тази успеваемост изпъква дори още повече благодарение на относително ниското ниво на голяма част от силите сражаващи се на терен – факт, чийто причини вече споменахме.

Демографската катастрофа в Сирия и обезкървяването на населението тепърва ще диктуват реалностите на гражданската война, поставяйки пред отделните фракции необходимостта от пестене на човешките ресурси за сметка на по-маневрени и по-добре планирани офанзиви, които със своята категоричност да гарантират бърз успех с максимални положителни резултати.

Излишното проточване на коя и да е битка ще става все по-малко желано от участващите във войната страни. Точещите се с месеци и години обсади ще отстъпят място на решителни офанзиви или дори блокади – градовете няма да се превземат, освен ако това не е крайно необходимо за разгръщането на дадена кампания или подсигуряването на определен сектор. Открито пълномащабни сражения не би могло да се очакват, но всяка от страните ще трябва да положи сериозни усилия за повишаване на ефективността на своите извънградски оперативни части, особено с оглед на факта, че за всяко следващо нападение срещу Ислямска държава и Дамаск, и опозицията ще трябва да разчитат на напредване в пустинни и полупустинни, слабо населени зони. А там, все още, господар са джихадистите.

СИТУАЦИЯТА В АФГАНИСТАН

Афганистанската продължаваща политическа криза продължава да ражда повече икономически и социални проблеми и най-вече – проблеми със сигурността. Според споразумението, постигнато между афганистанското правителство и САЩ през септември 2014 година, Кабул се задължава да извърши промени и изборни реформи в рамките на две години. До днес, почти няма движение по тези точки. През следващите седмици със сигурност може да се очаква напрежение и натиск не само отвън, но и от вътрешните институции.

Още нещо, както показва картата, талибаните са в постоянна офанзива и през лятото завзеха няколко зони, което причини вълни от бежанци и вътрешноразселени.

За да има прилагане на реформите, са важни три фактора: волята на президента Ашраф Гани, способностите на премиера Абдулла Абдулла и Вашингтон. И трите, обаче, са в застои.

Споразумението от 2014 има за цел да отговори на две вътрешни институционални кризи: президентските избори и президентската система. Формирането на единно правителство спомогна да се избегне огромна криза и имаше очаквания реформите да започнат, за да се преодолеят структурните проблеми.

Неуспехът да се проведе смислен национален диалог и да се извършат промени, доведе до две нови кризи: афганистанското правителство е застрашено или от внезапен политически колапс, или от задълбочаване на политическата криза.

Чуждата инвазия и намеса, както и вътрешната конкуренция между елитите за властта, идентичността и идеологията, са двете основни проклетия на Афганистан и двигател на продължаващата вече 40 години нестабилност.

Ако мрачните предупреждения се окажат верни, страната рискува връщане към вътрешни войни – т.е. гражданска война – или нещо друго: **фактическо разделяне на страната**. За съжаление, има опасност и за двете вероятности. Мече има прецеденти по света, които могат да станат реалност и за афганистанците, като разделянето на Пакистан и Бангладеш след оспорваните избори през 1970-те.

В Афганистан, за първи път има сигнали за сепаратистки желания сред общностите, които не принадлежат към основното население на пущуните. Въпреки че тези общности са изолирани и малки, политическата криза дава нови възможности.

Продължаващата подкрепа на Пакистан за талибаните в Афганистан задълбочава кризата в Кабул. И двете възможности – гражданска война или деление – са в полза на Пакистан, за който обединен Афганистан е нежелана опция. И Исламабад, и съседен Иран, се намесват силно в афганистанската политика, където целят засилване на своята сфера на влияние. Иранските власти също си затварят очите за преминаващите през границите талибански отряди, защото по този начин могат да държат под напрежение централното правителство в Кабул и американските му поддръжници.

И когато става дума за талибаните... За първи път от години насам, те са пред вратите на главния град на южната провинция Урузган, прогонвайки правителствените сили от района. Сраженията продължават в град Таринкот. Самият град е с население от над 70 000 души, като е възможна вълна от бежанци от този район.

Таринкот е третата провинциална столица, която е застрашена от талибанските сили за последните месеци. През лятото те засилиха контрола си в Кундуз на север и Лашкар Гах в провинция Хелманд, от която 80% вече са в ръцете на талибаните. Бойците завзеха вече провинция Баглан на север и Пактия на изток.

Към 8 септември, силите за сигурност на Афганистан извършват операции в 15 провинции едновременно, което говори за сериозни проблеми с настъпващите талибански сили.

СИТУАЦИЯТА В ИРАК

В Ирак, политици, армия, специални части, милиции и общественост, се готвят за атака върху най-големия град в ръцете на Ислямска държава (Даеш), Мосул. Старият град, който беше завзет през 2014 година и все още разполага с над 1 милиона души цивилно население, ще е голям проблем за иракските сили.

Въпреки загубите през последната година, джихадистите все още успяват да контролират двата града през сирийско-иракската граница: Ракка и Мосул. В момента текат военни и хуманитарни подготвителни работи за настъпление.

Американските сили създадоха логистичен център на юг и цялото лято премина в подготовка.

През лятото иракските сили успяха да върнат под своя контрол важното градче Каяра и авиобазата там, както и околните райони по поречието на река Тигър на 60 км. южно от Мосул и са готови да напреднат към града. Според анализатори, атаката може да започне през октомври.

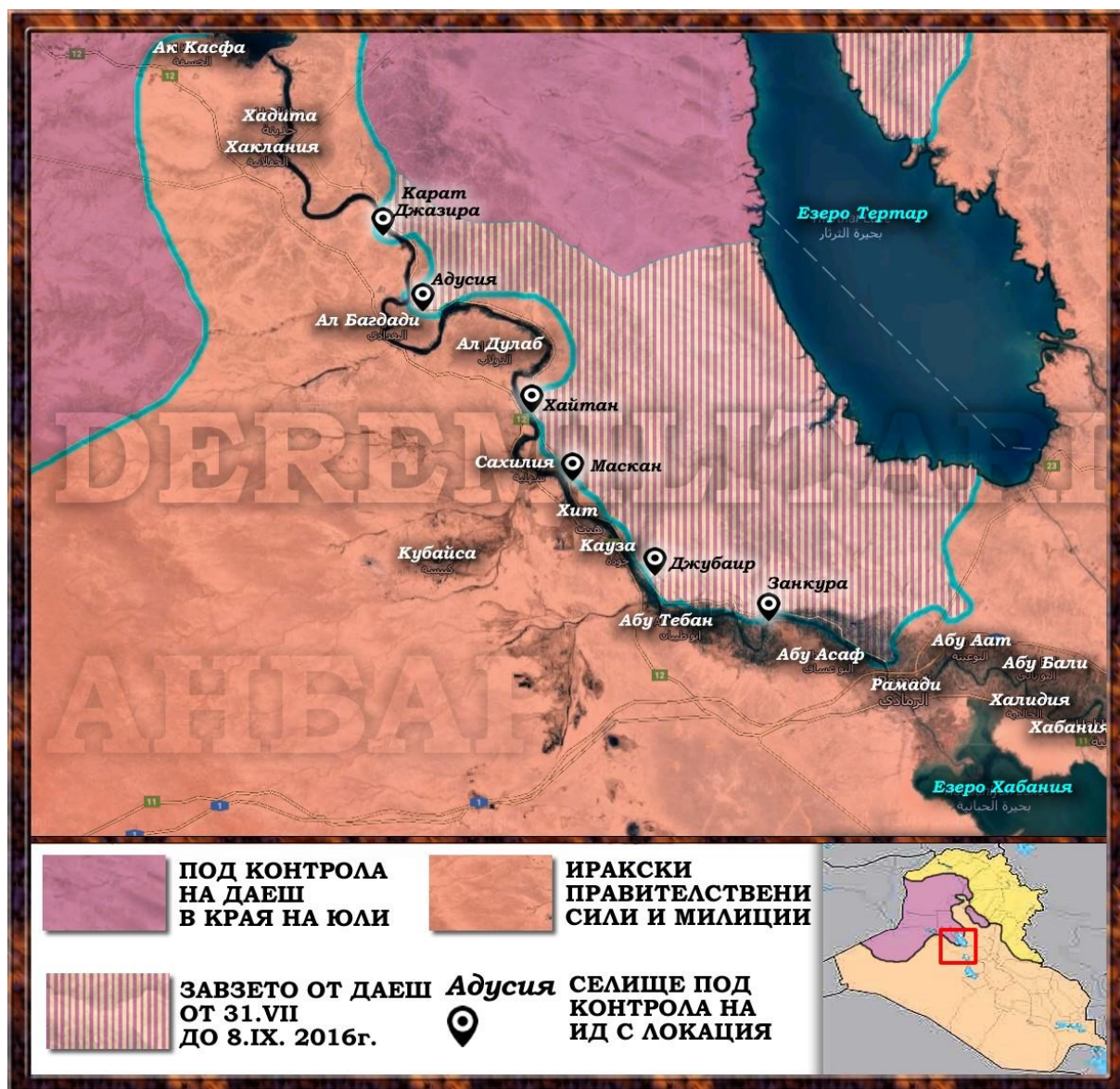
Всички оценки водят до заключението, че се очаква сериозна битка за Мосул. Ислямска държава вече направи и продължава да извършва подготовка за възможен опит за щурм. Има данни, че улиците са минирани, а къщи са укрепени допълнително, което говори, че сраженията ще са улица за улица, квартал за квартал.

По предварителни оценки, в Мосул има около 10 000 бойци на Ислямска държава. Цивилното население най-вероятно ще бъде използвано за „жив щит“.

Американското командване смята, че операцията в Мосул може да се разгърне в следващите два или три месеца, но че ще е дълга и трудна. В иракския лагер смятат обратното – градът ще бъде върна в съответствие с обещанията на премиера Хайдар ал Абади. Командването стигна и до по-смели изявления: Мосул ще бъде върнат до Коледа.

Реалността, обаче, показва град, който е бил подготвян две години за предстоящите събития. Политическите обещания на иракските власти имат за цел да стимулират техните сили, но те нямат реална предпоставка. Да не забравяме, че има и кюрдска страна – Иракски Кюрдистан също ще участва в операцията в Мосул, въпреки опасенията, че местното население в града е възможно да се надигне както срещу Ислямска държава, така и срещу кюрдските сили и про-правителствените шиитски милиции, които Багдад ще използва със сигурност.

През последните месеци Ислямска държава загуби територии в най-голямата иракска провинция Анбар, където силите ѝ бяха изтласкани от Фалуджа и Рамади. Но въпреки това, джихадистите продължават да имат присъствие и да използват методите на инфилтрация в кварталите на тези градове.

През лятото, курдските сили на Ербил успяха да завземат 11 села в района на Мосул. Сега, те се фокусират върху крайградските райони, където има християнски селища, останали изоставени по време на офанзивата на Ислямска държава през 2014 година.

Ролята на пешмергите (курдските сили от Иракски Кюрдистан), се усложнява заради отношенията с централното правителство в Багдад, което твърди, че териториите, завзети от Ербил в последната им атака, са били приложени към територията на Иракски Кюрдистан, вместо да бъдат предадени под контрола на правителствените сили.

Както споменахме, про-правителствените милиции (известни като Хашд ал Шааби), съставени предимно от шиитски групи и бригади, покровителствени от Иран, също ще участват. Тяхната роля, обаче, остава неясна. Мощните им

командири, като ръководителите на милицията „Бадр“, обещаха да вземат участие въпреки страховете на сунитските лидери, че правата на населението в Мосул (също сунитско), ще бъдат нарушени. Премиерът Хайдар ал Абади заяви, че реалностите ще командват разположението на силите, но това е решение, взето без съгласуване с Хашд ал Шааби.

Според западни дипломати, конфронтацията, която разпалва религиозно напрежение между шиитските и сунитските части в състава на правителствените сили, може да превърне операцията в Мосул в „кървава баня“.

Операцията в Мосул ще предизвика почти сигурно хуманитарна криза, като според изчисления на ООН, близо 1 милион души могат да опитат да напуснат фронтовата зона в различни посоки. Кюрдските сили очакват половината от тези потенциални бежанци да пристигнат в Иракски Кюрдистан, където властите вече две години опитват да се справят с над 200 000 бежанци и над милион разселени.

Хуманитарни организации алармират, че властите вече ограничават строителството на нови лагери, за да обезкуражат преселването. В действителност, армията призовава жителите да търсят подслон на място, но това би могло да стане, ако фронтовата линия е в страни от жилищните райони.

The map displays the following locations and their associated groups:

- PRO-SALEH (Green):** Сада, Харад, Амран, Сана'а, Худайда, Дамар, Иб, Танз.
- PRO-HADI (Orange):** Ал Хазм, Мариб, Ал Абр, Сейюн, Кайдун, Атак, Ар Рида, Ал Мукалла, Хута, Зинджибар, Аден.
- AL QAIDA (Dark Green):** Тарим, Ар Рида.
- ISLAMIC STATE (Pink):** Бейхан, Байда, Лаудар.
- LOCAL MILITIA (Purple):** Хута, Зинджибар, Аден.

Neighboring regions are labeled: **САУДИТСКА АРАБИЯ** (Saudi Arabia) and **ОМАН** (Oman).

При последната серия от въздушни удари, на 8 септември, загинаха най-малко **9 цивилни**, сред които 4 деца. Те бяха убити от бомби, хвърлени над столицата Санаа. Сграда на училище също беше поразена.

Подкрепените от ООН преговори, които вече няколко пъти се провеждат без успех, имат за цел да прекратят военните действия в Йемен, които продължават вече 18 месеца и причиниха смъртта на над 10 000 цивилни. Войната, също така,

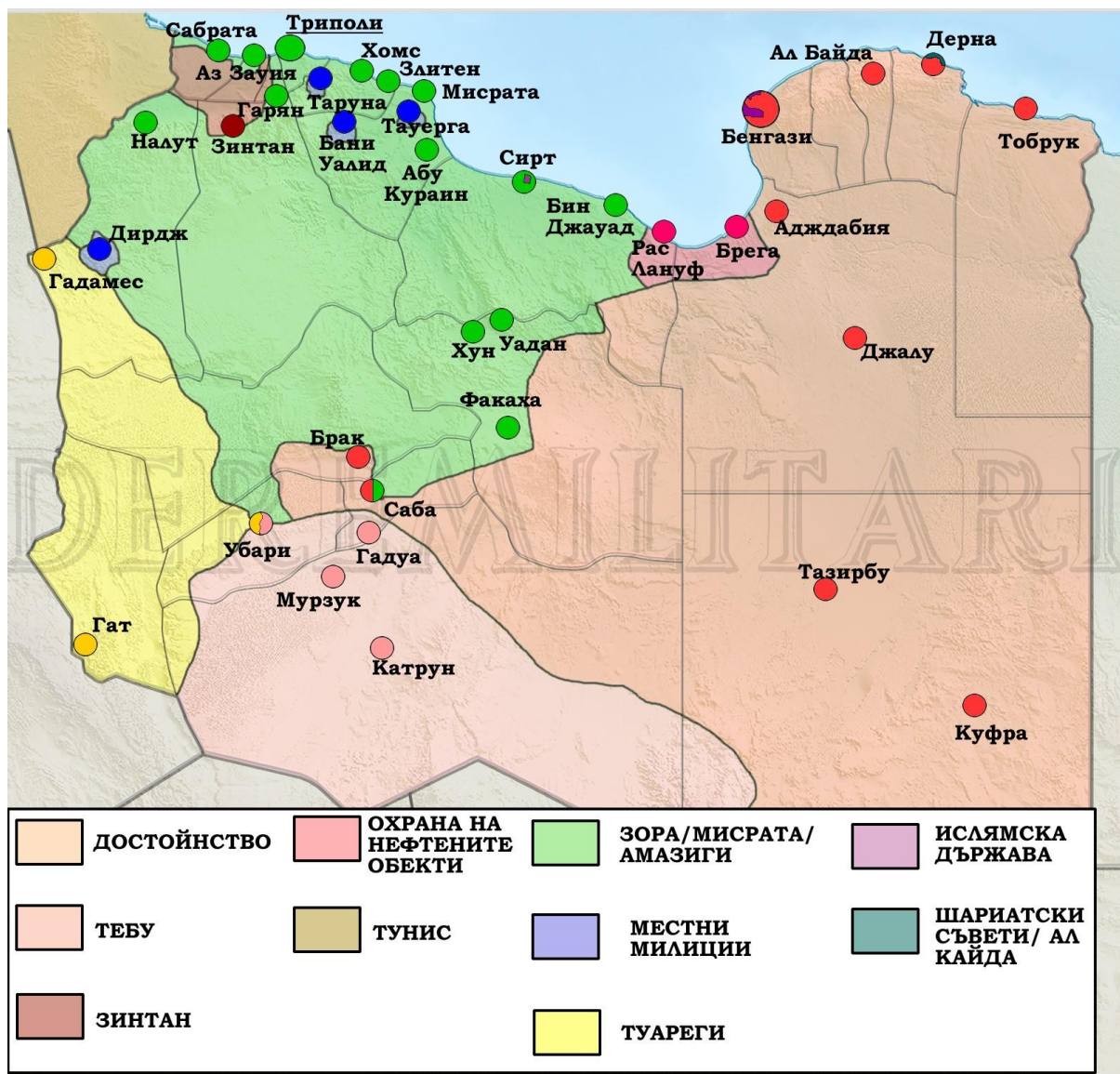
задълбочи вече съществуващата хуманитарна криза. **14 милиона от 26 милионното население на страната се нуждае от спешни помощи.** През лятото имаше огромен недостиг на питейна вода, а доставките бяха спирани неведнъж заради сражения по пристанищните градове и най-вече в Аден. Крайбрежният град пък стана и цел на радикалите от Ал Кайда и Ислямска държава, които опитват да затвърдят зоните си в Южен и Югоизточен Йемен.

В същото време, американски удари уби 13 бойци на Ал Кайда при три отделни нападения срещу местния клон на радикалната група. Всички удари са извършени в провинция Шабуа, където Ал Кайда са се окопали и изграждат укрепления, въпреки офанзивата от войници на Обединените арабски емирства в Южен Йемен.

Атаките са били извършени на 24 август (4 убити), 30 август (3 убити) и 4 септември (6 убити). Въпреки заявлението на американското командване за извършени общо 15 удара в Йемен за тази година, има данни за 25 атаки. Възможно е част от нападенията да са извършени от саудитски самолети под надзора на САЩ.

Ал Кайда продължава да контролира селски райони в Централен и Южен Йемен въпреки наземните и въздушни атаки. В средата на юли тази година, Ал Кайда обяви нов лагер, наречен на името на Хамза ал Зинджибари – командир от организацията, убит от американски безпилотен самолет през февруари. В този лагер се смята, че се тренират „специалните единици“ на Ал Кайда.

СИТУАЦИЯТА В ЛИБИЯ

На 22 август Правителството на националното съгласие, подкрепено от ООН, получи вот на недоверие от източния парламент, базиран в Тобрук. Този вот подчертава нестабилността на сегашната политическа ситуация в Либия. Макар световната общественост да обръща повече внимание на присъствието на Ислямска държава в град Сирт, вътрешните проблеми между фракциите в Либия е много по-голям проблем, който тепърва ще се засилва. Докато политиците в страната са обединени пред заплахата от Ислямска държава, то след битката с джихадистите те отново показват различията си.

Нека припомним. През август 2014, точно преди две години, въоръжена коалиция завзе столицата Триполи. Алиансът, известен като „Либийска зора“, създаде паралелна администрация, принуждавайки международно признатото правителство да се премести в Източна Либия, в град Тобрук. В опит да се справи със ситуацията и да се намери решение на географската и политическо разделение на страната, през декември 2015 организацията обяви Политическо споразумение за Либия.

На Изток, опозицията е мотивирана отчасти заради несъгласието международната общност да се меси във вътрешните дела на Либия, отчасти и заради желанието да се запази ролята на мощния генерал Халифа Хафтар. От 2014 насам, Хафтар води кампания срещу ислямистки фракции и техните съюзници, което го направи непопулярен сред Либийска зора, в която коалиция има ислямисти и мощни племена от богатия западен град Мисрата.

Базираният в Тобрук парламент вижда в Мисрата опасност за бъдещо влияние. Милициите на града участваха активно в подетата международна атака срещу Ислямска държава в град Сирт.

Това беше изтъкнато от Тобрук и Хафтар като опит за разширяване на присъствието на Мисрата и Западна Либия. Неспособността на либийските власти след революцията от 2011 година за образуване на ефективни и независими институции, остава главната причина да има постоянна нестабилност в страната.

Високите нива на престъпност и спорадично насилие в Триполи, включително честите отвлечения и редовни сблъсъци между враждуващи милиции, подчертават ограничения капацитет на правителството, което не е в състояние да подsigури дори сигурността на столицата.

Отвъд Триполи, правителството на единството остава зависимо от съюзи с въоръжени групи, за да може да упражнява властта си. Влошаването на публичните услуги и икономиката е достигнало критични нива и това може да доведе до загуба на обществена подкрепа.

Атаките над персонал и инфраструктура, както и недоволството от петролните пристанища, които се намират под контрола на милиции известни като Охрана на петролните находища, допринесоха за спад в приходите от продажби на петрол с около 15% от 2013 насам. Това лишава правителството от основно перо

в бюджета, а добивът спадна от 1,6 милиона барела на ден до 207 000 барела на ден. През август главната петролна компания предупреди, че има нужда от 1 милиард долара, за да се поправят повредените сгради, инфраструктура и хранилища, както и да се изплатят десетки милиони просрочени задължения към международни компании.

Недостигът от валутен резерв прави плащането на заплати трудно, а същевременно увеличава гневът сред обществото заради спиранията на вода и електричество през юли. Тези условия подхраниха безредиците и сблъсъците. Кризата доведе и до това източните провинции да поръчат допълнителни банкноти, независимо от Триполи, което може да доведе до хиперинфлация.

Враждуващи фракции засилиха сраженията си и за контрол над съществуващите в момента находища и запаси, още повече след като Ислямска държава редовно атакуваше находищата край Сирт, Рас Лануф и Ал Сидр.

През юни и август, малки групи от про-Хафтар сили и бригади от Бенгази, включващи ислямисти срещу Хафтар, влязоха в сблъсъци в близост до петролни инфраструктури. Ескалацията на конфликта за контрол над доходоносния ресурс, може да застраши възстановяването на загубената продукция и да подкопае усилията за политическо помирение.

При приключване на конфликта с Ислямска държава, на преден план ще излязат вътрешните противоречия в Либия и негласното разделение между Западна и Източна Либия ще стане по-видимо.

ЮЖЕН СУДАН – НАПАДЕНИЯ НАД АМЕРИКАНСКИ ДИПЛОМАТИ, ИЗНАСИЛВАНИЯ НА ХУМАНИТАРНИ РАБОТНИЦИ И ВЪТРЕШНО РАЗДЕЛЕНИЕ

През юли, инцидент – поредният за последните месеци – предизвика още повече въпроси относно отношенията между Южен Судан и САЩ, както и за вътрешното състояние в страната.

На 7 юли вечерта американски дипломати в Джуба, главният град на Южен Судан, вечерят заедно с официални лица и се отправят към посолството на САЩ, когато конвойт им е нападнат от президентската гвардия на Салва Кийр.

По колите са изстреляни близо 100 патрона. Никой не е ранен. Бързата реакция на американските специални части предотвратява от по-тежки последици. Държавният департамент опитва да замаже ситуацията, като заявява, че не се знае дали нападателите са от охраната на Кийр или не. Но отвъд официалните изказвания, американците започват задаването на въпроси.

Централните сили в Южен Судан вероятно губят контрол върху собствените си части. Но няколко източника твърдят, че целта на нападението е била ясна, както и извършителите. Американците смятат, че Салва кийр губи контрол и изискват разполагането на над 4000 нови миротворци от ООН.

Принципно, Южен Судан би трябвало да е сигурен за американци. САЩ са сред първите признали страната, когато обяви независимостта си от Судан. В Джуба няма ислямистки фракции, а президентът – Салва Кийр – е близък приятел на Джордж Буш и държавния секретар Джон Кери. Нещо повече, САЩ предоставиха над 1,7 милиарда долара помощи от началото на гражданската война в Южен Судан през 2013 година, включително 138 милиона долара само за последния месец. Но атаката срещу американския конвой съвпада с анти- ООН настроенията в страната, които се засилиха през последните 6 месеца. Вашингтон натиска Салва Кийр да приеме споразумение за споделяне на властта със съперника си – бившият вицепрезидент Риек Мачар.

Правителствените войски вилнеят срещу чуждестранни сили, дипломати и хуманитарни работници. На 11 юли група доброволци и членове на хуманитарни организации бяха нападнати в хотела им, а жените изнасилени брутално от над 15 души. Този ужасен епизод се случва с мълчаливото

наблюдение на ООН, чиито сили се намират само на километър от хотел „Терен“ и въпреки това не се намесват. При същото нападение е убит е местен журналист – един от войниците убива **32-годишния Джон Гатлуак с два куршума в главата пред очите на хуманитарните работници**. Говорителят на армията заявява просто, че не е сигурно дали нападателите са южносудански войници или преоблечени бунтовници. Свидетели посочват ясно, че нашивките са показвали принадлежност към президентската гвардия на Салва Кийр.

Напрежението в страната избива най-вече в столицата, където враждуващи групи се стрелят една друга в продължение на часове. По време на такава стрелба е прострелян в крака, ръката и рамото представителят на ЮНЕСКО в Южен Судан, Салах Халед.

Няма доказателства дали Салва Кийр е наредил лично нападението върху американските дипломати от началото на юли. По принцип войските в Южен Судан са известни с изключителната си недисциплинираност, но президентът разпали анти-американската реторика и настроенията срещу ООН чрез пропагандна кампания, изобразяваща Вашингтон и ООН като съюзници на лидера на бунтовниците, Мачар.

Това не е първият път, когато се стреля по американски и други официални лица в Южен Судан. През 2014 войник стреля по бронирана кола на американското посолство, превозваща посланика – Чарлз Туининг. През юни сили от Националната служба за сигурност на Южен Судан нападнаха делегация от Норвегия, докато напускаше дипломатическа среща.

Въпреки че САЩ имат основна роля в Южен Судан от 2005, когато страната се отделя от Судан след дълга гражданска война, днес Салва Кийр е готов да подпали връзките си с Вашингтон, но не и да позволи бунтовническите части на неговия бивш съратник, приятел и вицепрезидент – Риек Мачар – да го притисне.